

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОЇ
ДИНАМІКИ**

МАТЕРІАЛИ

**IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
молодих учених та студентів**

30 листопада – 1 грудня 2017 року

Умань
ВПЦ «Візаві»
2017

УДК 330.3(477)(06)
С91

*Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту
економіки та бізнес-освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 4 від 20 листопада 2017 року)*

- С91 **Сучасні** проблеми і перспективи економічної динаміки: матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (30
листопада – 1 грудня 2017 року, м. Умань) / МОН України, Уманський
ДПУ імені Павла Тичини, Навчально-наук. ін.-т економіки та бізнес
освіти; [за ред. д. е. н., проф. О. Г. Чирви]. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2017.
– 364 с.

Збірник містить наукові тези IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет конференції молодих учених та студентів «Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки», яка відбулася 30 листопада – 1 грудня 2017 року на базі Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали відображають результати досліджень учених, викладачів, аспірантів та студентів з актуальних проблем розвитку національної економіки.

УДК 330.3(477)(06)

Матеріали подано в авторській редакції

©Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2017

СЕКЦІЯ 3.	
ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	63
Білошкурський М. В., Омельчук В. С. ДО ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	63
Будна А. В., Степаненко Д. В. ДЕВАЛЬВАЦІЯ ГРИВНІ В УКРАЇНІ	65
Вінницька О. А. РЕТРОСПЕКТИВИ ПОНЯТТЯ ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ...	67
Глушенко І. М., Люльченко В. В. ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ УКРАЇНИ.....	70
Дударчик В. С. ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	72
Клочко Є. М., Слатвінський М. А. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	75
Костюк О. В., Слатвінський М. А. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	76
Кутащук В. В. ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	78
Кукуруза А. О. РОЛЬ СТРАХУВАННЯ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ.....	79
Котик О. В., Лисачок А. В. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: ПЕНСІЙНА РЕФОРМА.....	81
Маслій І. С. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	84
Мороз Р. А. АВТОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	

РЕТРОСПЕКТИВИ ПОНЯТТЯ ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Вінницька О.А., к.е.н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Досліджуючи сутність доходів бюджету, слід розрізняти дефініції «державні доходи» та «доходи бюджету», які є складовими категоріально-понятійного апарату фінансової науки. Державні доходи – це економічна (фінансова) категорія, об'єктивне явище, а доходи бюджету – фінансове поняття, пов'язане з діяльністю держави, суб'єктивними діями людей. Державні доходи - ширша дефініція, ніж доходи бюджету. Вони включають як доходи бюджету, так і чисті доходи державних підприємств [3].

Державні доходи охоплюють ту частину фінансових відносин, яка пов'язана з формуванням фінансових ресурсів у розпорядженні держави і державних підприємств. При цьому акумульовані державою фінансові ресурси належать до централізованих (концентруються в бюджеті держави і фондах цільового призначення), а ті, що залишаються в розпорядженні державних підприємств, є децентралізованими [4; 12].

У цілому, доходи бюджету трактуються як сукупність надходжень до місцевих бюджетів на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України.

Отже, поняття доходів бюджету є вужчим від поняття державних доходів. Слід також враховувати, що певна частина грошових ресурсів надходить у розпорядження держави поза бюджетом, за допомогою інших фінансових інститутів, наприклад, державного кредиту, державного страхування тощо [11]. Таким чином, доходи бюджетів визначаються як грошові надходження до основного загальнодержавного фонду, необхідного для планомірного розвитку всіх секторів економіки, підвищення матеріального добробуту й культурного рівня народу, оборони країни, утримання державних органів та органів місцевого самоврядування.

Досліджуючи ретроспективу поняття доходи місцевих бюджетів зауважимо, що до 19 ст. термін доходи місцевих бюджетів не використовувався, а доходи місцевої влади разом із доходами центральної влади трактувались як державні або публічні.

У своїй фундаментальній праці «Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй» (1776 р.) А. Сміт перший висловив доцільність розмежування державних та місцевих бюджетів і, відповідно, їх доходів [10]. Він наголошував, що крім державного фінансового господарства існує ще й місцеве фінансове господарство, виділяючи такі види доходів, як неподаткові (доходи від капіталів, підприємств, майна держави) і податки.

Найбільшого розвитку питання сутності та формування доходів місцевих бюджетів у фінансовій науці набули в часи незалежності України. Розвиток концептуальних засад доходів місцевих бюджетів в цей час тісно пов'язаний із визнанням місцевого самоврядування та розширенням фінансової незалежності місцевих органів влади. Водночас, багато дослідників не виокремлюють поняття доходів місцевих бюджетів, подаючи визначення доходів бюджету в цілому, як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні.

Під доходами бюджетів автори «Бюджетної системи України» С. І. Юрій і Й. М. Бескид розуміють частину централізованих ресурсів держави, які необхідні для виконання нею відповідних функцій, тобто основних напрямів діяльності держави, обумовлених цілями і завданнями, що характеризують її сутність [2]. Такі доходи виражають економічні відносини, що виникають у процесі формування фондів грошових коштів і надходять у розпорядження органів державної влади та управління [9]. В даному визначенні розкрито вартісний, розподільчий характер поняття, проте не зазначено специфіки доходів місцевих бюджетів.

В. В. Асаул, А. В. Дементьєв трактують доходи бюджетів як грошові кошти, що надходять відповідно до законодавства у розпорядження органів влади відповідного рівня [1]. Доходи бюджетів поділяються на податкові і неподаткові джерела, а також безоплатні перерахування. У доходи бюджету поточного року зараховується також залишок коштів, що сформований на кінець попереднього року.

Водночас такі вчені як В. Д. Базилевич, О. Д. Василик, О. П. Кириленко, Ю. В. Пасічник, В. В. Письменний, С. І. Юрій розмежовують поняття доходів державного та місцевих бюджетів.

В. В. Письменний визначає доходи місцевих бюджетів як частину фінансових ресурсів місцевих органів влади, за допомогою яких створюється фінансова база для задоволення суспільних потреб. Формою прояву відносин, які виникають в процесі формування доходів місцевих бюджетів, виступають різного роду надходження, а матеріально-речовим втіленням – грошові кошти, що мобілізуються у бюджетний фонд та використовуються за цільовим призначенням [8].

Професор Ю. В. Пасічник акцентує увагу на визначенні економічної сутності доходів місцевих бюджетів, що розглядаються як окрема економічна категорія, що виражають сферу економічних відносин суспільства, яка пов'язана з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів регіонального рівня і використовується місцевими органами влади для забезпечення поточних і перспективних завдань розвитку регіону [7].

Професор О. П. Кириленко розглядає доходи місцевих бюджетів як доходи, що складаються із власних і закріплених надходжень, перелік яких визначений на тривалу перспективу, що повинно створити необхідні передумови для здійснення перспективного планування. Науковець підкреслює, що надходження власних доходів не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам. В результаті чого, такий порядок забезпечує безпосередню зацікавленість органів місцевого самоврядування у наращуванні дохідної частини [5].

Професор С. І. Юрій поділяє доходи місцевих бюджетів на закріплені та регулюючі. З позиції науковця, закріпленими вважаються такі доходи, які в законодавчому порядку повністю закріплюються за певним бюджетом і не підлягають передачі у бюджети нижчого рівня, або частково закріплюються за бюджетами вищого рівня і в певному обсязі підлягають передачі у бюджети нижчого рівня. Однак дохідна частина бюджету опирається не лише на закріплені дохідні джерела. Окремим адміністративно-територіальним одиницям закріплених дохідних джерел може не вистачати для покриття

видатків, передбачених програмою економічного й соціального розвитку. В таких випадках застосовуються регулюючі доходи. Названі доходи характеризуються тим, що передаються у вигляді відрахувань від загальнодержавних податків і зборів з бюджету вищого рівня у бюджети нижчого рівня для їх збалансування [13].

Таким чином, дослідження наукових робіт з проблематики формування доходів місцевих бюджетів дало підстави сформулювати власне визначення поняття «доходи місцевих бюджетів» – це сукупність грошово-економічних відносин суспільства, що забезпечують формування, розподіл, використання фінансових ресурсів на регіональному рівні та оптимальний, ефективний розвиток регіонів шляхом децентралізованого управління в особі місцевих органів влади.

Тобто, доходи місцевих бюджетів – це фінансові ресурси органів місцевої влади, що використовуються для забезпечення розвитку певного регіону та які повинні відповідати обсягам повноважень, встановленим законодавством.

Список використаних джерел:

1. Асаул В. В. Финансы, денежное обращение и кредит: учеб. пособие / В. В. Асаул, А. В. Дементьев, Д. К. Молчанов; под ред. В. В. Асаул; СПбГАСУ. – СПб., 2010. – 322 с.
2. Бюджетна система України: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / С. І. Юрій [та ін.]; ред. С. І. Юрій, Й. М. Бескид. – К.: НІОС, 2000. – 400 с.
3. Бюджетна система: Підручник / За наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія // Публікація: К. – Тернопіль: ЦУЛ-Економічна думка, 2012. – 871 с.
4. Венгер В. В. Финансы: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Венгер. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
5. Кириленко О. П. Місцеві фінанси: Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2004. – 140 с.
6. Легкоступ І. І. Особливості формування місцевих бюджетів України та шляхи зміцнення їх доходної бази / І. І. Легкоступ // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 3. – С. 165-170.
7. Пасічник, Ю. В. Бюджетна система України: навчальний посібник / Ю. В. Пасічник – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 670 с.
8. Письменний В. В. Місцеві фінанси: навч. посіб. / В. В. Письменний. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2012. – 200 с.
9. Савчук С. В. Теоретико-концептуальні засади визначення доходів бюджетів як об'єкту бюджетного планування // Наука й економіка. – №1(25). – 2012 р. – С.81-89.
10. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй. (1776 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/13>
11. Тріпак М. М. Доходи місцевих бюджетів України: прагматика та фіскальне регулювання / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://library.tneu.edu.ua/index.php/nmkd/64-resursy-biblioteky/pratsi-vykladachiv-tneu/t/94-2011-09-05-09-52-41>

12. Фінанси: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн, А. А. Славкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 387 с.

13. Юрій, С. І. Економічні та соціальні аспекти розвитку господарського комплексу України: монографія / С. І. Юрій, Р. А. Іванух, С. Л. Дусановський. – Тернопіль: Збруч, 2003. – 468 с.